

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-144-152

УДК 340.1+343.85

В. І. ТИМОШЕНКО,

доктор юридичних наук, професор*

ORCID: 0000-0003-2947-5627

СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПРИЧИН ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА ЇЇ НАСЛІДКІВ

Розглядаються сучасні причини девіантної поведінки: війна, корупція, розвиток нових технологій, дисбаланс влади, переоцінка моральних цінностей тощо. Увага акцентується на впливі соціокультурних чинників на людину та її поведінку. Досліджуються можливості функціоналістського підходу в поясненні наслідків девіантної поведінки та позначаються способи запобігання їй.

Ключові слова: девіантність, функціоналізм, злочинність, мораль, війна, культура.

Tymoshenko Vira. The causes of deviant behavior and their inheritance are currently becoming unclear

The modern causes of deviant behavior are considered: war, corruption, the development of new technologies, the imbalance of power, the reassessment of moral values, etc. Attention is focused on the influence of socio-cultural factors on a person and his behavior. The possibilities of the functionalist approach in explaining the consequences of deviant behavior are explored and ways of its prevention are indicated.

Keywords: deviance, functionalism, crime, morality, war, culture.

Вступ. Проблема девіантної поведінки в сучасному світі набула істотної соціальної значущості та наукової актуальності. Це пов'язано з її можливим негативним впливом на людину та суспільство, загостренням соціальних конфліктів, зростанням соціальної напруженості, маргіналізацією населення, економічними збитками, появою нових, раніше невідомих причин такої поведінки тощо. Нині девіантна поведінка відчутно відбилась на криміналізації суспільства, зростанні показників злочинності та зміні її структури у напрямі розширення соціальної бази за рахунок девіантів і маргіналів, зниженні суспільного інтересу до моральної проблематики, зростанні аморальності та лицемірства, розвитку правового нігілізму на всіх соціальних рівнях¹. Наслідком девіантної поведінки є дезорганізація суспільства та занепад культури, поява особистісних проблем і деформація правосвідомості.

Особливо гостро проблема девіантної поведінки проявляється в суспільстві, яке перебуває у стані аномії. Важливого значення ця проблема набуває

* **Tymoshenko Vira**, Doctor of Law, Full Professor

в нашій країні сьогодні, за умов війни та корупції, зміни соціальних відносин, розвитку нових технологій, переоцінки моральних цінностей, коли всі сфери суспільного життя зазнають відчутних змін, відбувається девальвація чинних суспільних норм, підвищується напруженість у суспільстві та готовність людини змінити модель своєї поведінки, вийти за межі норм, що склалися.

Натепер спостерігається залежність усіх форм прояву девіацій від соціокультурних чинників: відключаються передусім культурні обмежувачі; змінюються моральні цінності або ж вони втрачаються зовсім; слабшає вся система соціального контролю. Передусім турбує посилення негативних девіацій (злочинність, алкоголізація та наркотизація населення, підліткова делінквенція, аморальність) на тлі зростання соціальної незахищеності громадян. Значне поширення культурних девіацій потребує спеціального розгляду причин дезорганізації соціокультурної регуляції та можливої деградації соціальних спільностей, наслідком чого є протиправна поведінка. Як відомо, культура безпосередньо впливає на поведінку, формуючи уявлення про те, що вважається нормою та відхиленням, а також створюючи умови, що сприяють чи перешкоджають поведінці людини. Культурні цінності визначають, що є правильним чи неправильним з точки зору моралі, а вплив масової культури може як посилювати вже наявні девіації, так і слугувати засобом запобігання їм.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є аналіз сучасних причин девіантної поведінки та прогнозування її наслідків. Для досягнення зазначеної мети слід виконати такі завдання: визначити сучасні причини девіантної поведінки; розглянути особливості сучасних девіацій; простежити вплив культури на поведінку; визначити способи запобігання девіантній поведінці за сучасних реалій.

Стан розробки проблеми. До дослідження девіантної поведінки вже звертались вітчизняні та зарубіжні автори. Так, основні види девіантної поведінки розглядає О. Л. Христук, при цьому акцентуючи увагу на психології осіб, що реалізують таку поведінку². Фактори девіантної поведінки досліджували Г. де Анджело, П. Феррелл і Б. К. Маккеннон, які дійшли висновку, що «політика, спрямована на протидію соціальному минулому, і вплив на соціальні норми, можуть бути більш ефективними, ніж санкції, у боротьбі з девіантною поведінкою»³. Роль соціальних мереж у поширенні девіантності та злочинності аналізує Ю. Чен⁴. У дослідженні А. Попеску, А. Чіміно та І. М. Конільйо девіантна поведінка постає етичною проблемою у сфері ділових відносин⁵. Вплив корпоративної культури на девіантну поведінку на робочому місці досліджували М. А. Буджанг, М. Р. Камалуддін, С. Мет Басір, С. Мунусами і Х. Джи Джиоу⁶. Найбільш поширені сучасні види девіантної поведінки на робочому місці розглянули С. Заппала, М. Ю. Сбаа, Є. В. Камнева, Л. А. Жигун, З. В. Коробанова та А. А. Чуб. До таких видів вони відносять насилля на робочому місці, хамство, остракізм, цькування і сексуальні домагання, а

також образливе та деструктивне керівництво⁷. Привертає увагу відсутність у цьому переліку трудоголізму (важкої психічної залежності від роботи). Трудоголізм трапляється й тепер, але доволі рідко. Це новація нашого часу. Згадані автори розглянули сутність, причини девіантної поведінки, її види. Але постійні трансформації соціальних норм, падіння моралі, цифровізація, глобалізація та війни викликають нові, раніше невідомі, або не досить поширені девіації, що спричиняють маргінальність і протиправну поведінку. Відповідно з'являється необхідність звернутись до проблеми девіантності в її сучасному вигляді. Це є завданням автора цієї статті.

Постановка проблеми дослідження. Актуальною проблемою юридичної науки є виявлення та дослідження тих загроз, що виникають у сучасному світі через зміну соціальних відносин, занепад культури, деформацію моральних норм, війни, розвиток нових технологій. Усе це може стимулювати девіантну поведінку, яка своєю чергою призводить до правопорушення.

Предметом дослідження є нові підходи в поясненні причин девіантної поведінки та загроз, що є її наслідком.

Методологія статті охоплює діалектичний і феноменологічний підходи, а також формально-логічний, системний та структурно-функціональний методи.

Виклад основного матеріалу. Зазвичай терміном «девіантна поведінка» позначають низку вчинків, які суперечать загальноприйнятим нормам, демонструють неадаптованість людини, незбалансованість притаманних їй психічних процесів, відсутність морального або естетичного контролю щодо своєї поведінки. Така поведінка «навмисно порушує загальні норми»⁸. Тобто девіація – це поведінка, що відхиляється від загальноприйнятих норм і правил. Девіацію найчастіше розглядають як процес зміни основної лінії поведінки людини під впливом певних факторів, якими можуть виступати зовнішні та внутрішні обставини життєдіяльності особистості або вплив інших осіб. Останнім часом концепцію соціального відхилення деякі автори пропонують замінити на концепцію соціального розходження. Мета цієї концепції – створити «аналітичну модель соціальних конфліктів та їх внутрішніх механізмів як ключових елементів для опису, аналізу та покращення нашого розуміння їхньої взаємодії з системами пенітенціарного контролю з кримінологічної точки зору»⁹. Соціальне розходження (дивергенція) – це новий концептуальний внесок у традицію соціології конфлікту, що сприяє контролю за кримінальними злочинами з погляду кримінології.

Наприкінці ХХ століття означилися й нині зберігаються кілька тенденцій, що відображають динаміку соціальних девіацій. На фоні зниження рівня тяжких злочинів спостерігається істотне збільшення кількості більш легких девіацій (агресивна поведінка, сексуальні перверсії та залежності). Очевидно, що сучасні люди порушують моральні норми більш вільно й безкарно, переступаючи межу дозволеного частіше, ніж їхні попередники. Ситуація в сучасному суспільстві може бути позначена як моральна аномія, визначаль-

ною характеристикою якої є не лише відсутність чітких норм поведінки, а й моральна нестійкість соціуму.

Поширенню девіантних форм поведінки сприяють кризовий стан суспільства, корупція, війна, розв'язана росією проти України, правовий нігілізм, насамперед неповага до закону, права, соціальна несправедливість, втрата багатьма людьми навичок соціальної взаємодії. Наочно таку взаємодію спостерігаємо у спілкуванні людей у соціальних мережах, де панують ненормативна лексика, образи на адресу незнайомих людей з будь-якого приводу (такого, як незгода з оцінкою погоди на вчора) на тлі тотальної безграмотності й цинізму. Наслідком стає поява суспільних груп із замкнутою системою цінностей, що не корелюють із ціннісними орієнтаціями решти спільноти. Причому ця решта відчутно наближається до меншості.

Соціальні фактори не є єдиними детермінантами девіацій. Особистісні детермінанти так само призводять до девіантної поведінки, зокрема поведінки делінквентної (злочинної). Істотними детермінантами такої поведінки є втрата моральних орієнтирів, асоціальний розвиток особистості та її психологічні особливості. Зростає кількість маргіналів, що підживлює соціальні конфлікти та делінквентну поведінку.

В основу нової теорії девіантності покладено постулат, що девіантність дедалі більше характеризується своєю мінливістю, динамізмом і реляційним характером. Загалом нова девіантність являє собою кримінологічну теорію, що стала відповіддю на переважання позитивістської думки. Позитивісти стверджували, що злочинна діяльність виникає внаслідок фізичних, індивідуальних та соціальних факторів. Нова теорія девіантності, що охоплює ряд концепцій, виступає за вирішальний вплив на соціум культури, творчості та свободи волі. По суті, злочинна діяльність є поведінковою реакцією на переважаючі домінантні сили в суспільстві¹⁰. За таких обставин визначення злочину залежить від наявності конкретної дії групи або окремої особи, а також від присутності групи, цінності якої спонукають кваліфікувати діяння, що розглядається як злочинне¹¹.

Варто зазначити, що діалектика відхилень у культурі являє собою суперечливе явище. Творчість завжди передбачає відступ від усталених норм, появу нових правил, руйнацію стереотипів. Норми культури доволі мінливі, вони змінюються постійно, залежно від трансформацій, яких зазнає суспільство. Звичні норми поведінки спираються на цінності, які з часом втрачають свій статус. Люди відтворюють культуру через власні вчинки. У культурних процесах оцінка відхилення залежить від того, який вигляд має поведінка з точки зору спільноти чи окремо взятої людини. При цьому процеси, що відбуваються в культурі, цілком можуть мати руйнівний характер, якщо її представники порушують норми моралі та моральність. Самі відхилення у культурі не означають девіантної поведінки її представників, що потребує правового чи морального реагування. Девіантність у явищах культури визначається не культурологічними критеріями, а етичними та правовими.

На відміну від своїх попередників, які стверджували, що злочином є порушення загальноприйнятих норм суспільства, прихильники нової девіантності вважають, що в суспільстві немає набору норм, які об'єктивно поділяються всіма членами соціуму та які можна було б використовувати для визначення відхилень. Доволі поширеною є думка, що функціонування суспільства диктується можновладцями, оскільки вони мають величезний контроль над його ідеологічним апаратом, таким як медіа, уряд, релігія. Культурні, моральні та політичні цінності, яких дотримуються сильні світу цього, приймаються суспільством і використовуються як тло, на якому визначається девіантна поведінка, що суперечить цим цінностям. Людина тим більше засвоює зразки девіантної поведінки, чим частіше з ними стикається. При цьому немає жодного поведінкового акту, який був би «девіантним» сам по собі, за своїм змістом, незалежно від соціального контексту. Те, що нормально для одного суспільства чи субкультури, є ненормальним для інших.

Нині однією з основних теоретичних рамок, що використовуються для розуміння суспільства та його різних компонентів, є функціоналістський підхід. Функціоналізм розглядає суспільство як складну систему, що складається із взаємопов'язаних частин, які працюють разом для підтримки громадського порядку та стабільності. На думку прихильників цього теоретичного підходу, кожен інститут та соціальне явище мають певну мету або функцію, яка робить внесок у загальне функціонування суспільства. Злочинність і девіація, хоча й пов'язані з негативом, розглядаються як складові цієї системи. Згідно з поглядами прихильників функціоналізму девіантна поведінка виконує кілька функцій: вона може попереджати про недоліки в соціальній системі, сприяти солідарності між законослухняними членами суспільства та слугувати каталізатором соціальних змін, оскільки може спричинити перегляд та адаптацію соціальних норм і правил. Коли справа доходить до злочинної поведінки, функціоналісти пропонують унікальну перспективу, яка підкреслює роль девіації та її функції в соціальній системі. Це дає можливість проаналізувати, як злочинність і девіація сприяють загальному функціонуванню та стабільності суспільства.

Згідно з функціоналістським підходом злочинність виконує кілька важливих функцій у суспільстві. Вона діє як механізм установлення кордонів, визначаючи, що вважається прийнятною поведінкою, зміцнюючи соціальні норми та цінності, тим самим підтримуючи соціальний порядок та згуртованість. Злочинність надає платформу для соціальних змін. Функціоналісти стверджують, що девіантна поведінка та злочинні дії часто виникають як відповідь на соціальну нерівність чи структурні проблеми в суспільстві. Висуваючи на перший план ці проблеми, злочинність може виступати каталізатором соціальних реформ і поліпшень. Наприклад, рухи за громадянські права та протести проти несправедливості часто були ініційовані саме завдяки девіантності. Нарешті, як стверджують прихильники функціоналізму, злочинність функціонує як механізм соціальної солідарності. Коли вчиняєть-

ся злочин, він часто призводить до колективної відповіді суспільства. Ця відповідь може зміцнити соціальні зв'язки та посилити почуття спільності. За часів криз, стихійного лиха чи терористичних атак спільноти об'єднуються для підтримання та захисту, зміцнюючи тим самим почуття єдності та солідарності.

Функціоналісти вважають, що девіація й злочинність можуть бути запобіжним клапаном для соціальної напруженості та фрустрації. Допускаючи девіантну поведінку чи злочинні діяння, суспільство надає людям можливість висловити своє невдоволення будь-чим, зокрема й наявним соціальним порядком. Таке зняття напруженості може запобігти більш руйнівним формам соціальних заворушень, наприклад бунтам або революціям. До того ж існування злочинності створює потребу в соціальному контролі. Реакція на девіації та злочинні дії часто призводить до створення формальних і неформальних механізмів контролю, таких як правоохоронні органи та програми громадського нагляду. Ці механізми не лише спрямовані на запобігання злочинам і покарання злочинців, а й забезпечують почуття безпеки та порядку в суспільстві.

Одним із недоліків функціоналістського підходу є те, що він схильний ігнорувати негативні наслідки злочинності, такі як шкода, заподіяна жертвам, та увічнення соціальної нерівності. Функціоналізм також передбачає, що всі соціальні інститути та явища працюють гармонійно заради підтримки громадського порядку. Однак ця точка зору залишає поза увагою конфлікти та дисбаланс влади, що існує в суспільстві та може сприяти виникненню відхилень.

Доволі цікавою в сенсі розуміння девіантної поведінки є й інтегративна концепція «реінтегративного (відновленого) сорому» австралійського кримінолога Джона Брейтвейта (англ. Braithwaite John, 1951 р.). У його концепцію інтегровано такі вчення, як: теорія контролю, субкультур, диференційованої асоціації, напруженості, стигматизації. Згідно з концепцією Д. Брейтвейта, в основі соціального контролю над злочинністю лежить відчуття сорому правопорушника. Саме усвідомлення сорому, на його думку, може стати одним із факторів, які позитивно впливають на формування суспільної свідомості. Автор захищає й обґрунтовує ідею відновного правосуддя як альтернативи сучасному кримінальному правозастосуванню. У книзі «Злочин, сором та реінтеграція» (*Crime, Shame and Reintegration*, 1989) він наголошував, що в суспільстві буде значно менше правопорушень, якщо особам, схильним до вчинення злочинів, пропагувати та пояснювати, яку шкоду вони можуть спричинити¹². Вважав, що активна позиція суспільства впливає на моральну сторону особистості правопорушників, і як наслідок вони можуть покаятись, відчути сором за свої діяння, що сприятиме їхній інтеграції в суспільство. У праці «Відновне правосуддя і чутливе регулювання» (*Restorative Justice and Responsive Regulation*, 2002) вчений пропонує широкий набір стратегій для зміни девіантної поведінки колишніх злочинців¹³.

Тож нова теорія девіантності виступає за оцінку девіантності в її власних термінах і за застосування наукових методів для оцінки суб'єктивних значень, що визначають девіантну діяльність. Нова теорія девіантності не пропонує вичерпного пояснення причин девіацій у суспільстві, однак дає поштовх для їх визначення.

Висновки. Отже, девіація, як поведінковий феномен, є процесом і результатом відхилення від основної лінії поведінки, прийнятої в групі або суспільстві; характеризується зміною особистісних засобів і способів взаємодії людини з навколишнім світом та собою.

Нова теорія девіантності розглядає правопорушення як засіб і захисту, і напад, і пристосування до умов і викликів соціальної дійсності. Ця теорія акцентує увагу на тому, що нові технології, соціальні потрясіння, дисбаланс влади та мінливі суспільні цінності сприяють виникненню та підтриманню девіантності.

Величезний вплив на поведінку має культура. При цьому девіації слід шукати не в самій культурі, а в людських вчинках, що відповідають або не відповідають принципам моралі та моральності, як внутрішньому стану людини.

Функціоналізм розглядає девіантну поведінку не як патологію, а як природне й, навіть, функціональне явище, що виникає через структурні та культурні чинники в суспільстві, підкреслює його роль у підтриманні соціальної структури. Функціоналістський погляд на злочинність дає унікальну перспективу ролі девіації в суспільстві. Він визначає функції, які виконує злочинність, а саме: встановлення кордонів, соціальні зміни, соціальна солідарність та зняття напруженості.

Дослідження девіацій уможливорює зрозуміти мінливі межі соціальних норм і сприяє їх удосконаленню, а також допомагає суспільству адаптуватися до негативних наслідків, що можуть бути результатом людської поведінки.

1. Тимошенко В. І., Корольчук В. В. Причини та юридичні наслідки девіантної поведінки. *Науковий вісник УжНУ. Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 76(1). С. 77. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.11> 2. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 192 с. 3. Gregory DeAngelis, Perry Ferrell, Bryan C. McCann. Sources of deviant behavior: Contrasting alternative explanations in the laboratory. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*. 2017, December. Vol. 71. P. 31–44. <https://doi.org/10.1016/j.socsc.2017.07.003> 4. Cheng Y. The Impact of social media on Deviance and Crime. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*. 2023. Vol. 22. P. 873–877. <https://doi.org/10.54097/ehss.v22i.14555> 5. Popescu A., Cimino A., Coniglio I. M. A business ethics perspective on constructive deviant behavior in organizations: A literature review and an integrated framework proposal. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*. 2024, July. Vol. 34(4). P. 1412–1431. DOI:10.1111/beer.12718 6. Bujang M. A. bin, Kamaluddin M. R., Basir S. M., Munusamy S., & Jhee Jiow H. J. Impacts of Workplace Culture on Deviant Workplace Behavior: A Systematic Review. *SAGE Open*. 2024. Vol. 14(2). <https://doi.org/10.1177/2158244023121111>

org/10.1177/21582440241247976 **7.** Zappalà S., Sbaa M. Y., Kamneva E. V., Zhigun L. A., Korobanova Z. V., Chub A. A. Current Approaches, Typologies and Predictors of Deviant Work Behaviors: A Scoping Review of Reviews. *Frontiers in Psychology*. 2022, Jan. Vol. 12. doi: 10.3389/fpsyg.2021.674066 **8.** Schaeffers T., Wittkowski K., Benoit S., Ferraro R. Contagious effects of customer misbehavior in access-based services. *Journal of Service Research*. 2015, July. Vol. 19 (1). P. 3–21. DOI:10.1177/1094670515595047 **9.** Silva-García G., Vizcaino-Solano A., Pérez-Salazar B. The debate concerning deviance and divergence: A new theoretic proposal. 2024. *Oñati Socio-Legal Series*. Vol. 14(2). P. 505–529. doi: 10.35295/osls.iisl.1813 **10.** LawBirdie. The Current Schools of Criminological Theory in the UK and Canada. 2023, April 3. URL: <https://lawbirdie.com/the-current-schools-of-criminological-theory-in-the-uk-and-canada/> **11.** Tierney J., O'Neill M. *Criminology: Theory and context*. Routledge, 2013. 450 p. **12.** Braithwaite J. *Crime, shame and reintegration*. Cambridge University Press, 1989. 226 p. URL: <https://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2016/06/Crime-Shame-and-Reintegration.pdf> **13.** Braithwaite J. *Restorative Justice and Responsive Regulation*. Oxford University Press, 2002. 314 p. URL: <https://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2019/02/Restorative-Justice-and-Responsive-regulation-book.pdf>

References

1. Tymoshenko V. I., Korol'chuk V. V. Prychyny ta yurydychni naslidky deviantnoyi povedinky. *Naukovy visnyk UzhNU. Seriya PRAVO*. 2023. Vyp. 76(1). S. 77. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.11> (in Ukr.). **2.** Khrystuk O. L. Psykholohiya deviantnoyi povedinky: navchal'no-metodychnyy posibnyk. L'viv: L'vDUVS, 2014. 192 s. (in Ukr.). **3.** Gregory DeAngelo, Perry Ferrell, Bryan C. McCannon. Sources of deviant behavior: Contrasting alternative explanations in the laboratory. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*. 2017, December. Vol. 71. P. 31–44. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2017.07.003> **4.** Cheng Y. The Impact of social media on Deviance and Crime. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*. 2023. Vol. 22. P. 873–877. <https://doi.org/10.54097/ehss.v22i.14555> **5.** Popescu A., Cimino A., Coniglio I. M. A business ethics perspective on constructive deviant behavior in organizations: A literature review and an integrated framework proposal. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*. 2024, July. Vol. 34(4). P. 1412–1431. DOI:10.1111/beer.12718 **6.** Bujang M. A. bin, Kamaluddin M. R., Basir S. M., Munusamy S., & Jhee Jiow H. J. Impacts of Workplace Culture on Deviant Workplace Behavior: A Systematic Review. *SAGE Open*. 2024. Vol. 14(2). <https://doi.org/10.1177/21582440241247976> **7.** Zappalà S., Sbaa M. Y., Kamneva E. V., Zhigun L. A., Korobanova Z. V., Chub A. A. Current Approaches, Typologies and Predictors of Deviant Work Behaviors: A Scoping Review of Reviews. *Frontiers in Psychology*. 2022, Jan. Vol. 12. doi: 10.3389/fpsyg.2021.674066 **8.** Schaeffers T., Wittkowski K., Benoit S., Ferraro R. Contagious effects of customer misbehavior in access-based services. *Journal of Service Research*. 2015, July. Vol. 19 (1). P. 3–21. DOI:10.1177/1094670515595047 **9.** Silva-García G., Vizcaino-Solano A., Pérez-Salazar B. The debate concerning deviance and divergence: A new theoretic proposal. 2024. *Oñati Socio-Legal Series*. Vol. 14(2). P. 505–529. doi: 10.35295/osls.iisl.1813 **10.** LawBirdie. The Current Schools of Criminological Theory in the UK and Canada. 2023, April 3. URL: <https://lawbirdie.com/the-current-schools-of-criminological-theory-in-the-uk-and-canada/> **11.** Tierney J., O'Neill M. *Criminology: Theory and context*. Routledge, 2013. 450 p. **12.** Braithwaite J. *Crime, shame and reintegration*. Cambridge University Press, 1989. 226 p. URL: <https://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2016/06/Crime-Shame-and-Reintegration.pdf>

13. Braithwaite J. Restorative Justice and Responsive Regulation. Oxford University Press, 2002. 314 p. URL: <https://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2019/02/Restorative-Justice-and-Responsive-regulation-book.pdf>

Tymoshenko Vira. The causes of deviant behavior and their inheritance are currently becoming unclear

Abstract. *Introduction. The current problem of legal science is the identification and study of those threats that arise in the modern world due to changes in social relations, the decline of culture, the deformation of moral norms, wars, the development of new technologies. All this can stimulate deviant behavior; which, in turn, leads to the violation of human rights.*

The aim of the article is to analyze the modern causes of deviant behavior and predict its consequences. To achieve this goal, the following tasks should be performed: to determine the modern causes of deviant behavior; to consider the features of modern deviations; to trace the influence of culture on behavior; to determine ways to prevent deviant behavior in modern realities.

Results. *The methodology of the article covers dialectical and phenomenological approaches, as well as formal-logical, systemic and structural-functional methods. The new theory of deviance considers offenses as a means of both defense and attack, and adaptation to the conditions and challenges of social reality. This theory of deviance emphasizes that new technologies, social upheavals, power imbalances, and changing social values contribute to the reduction of ethical and sociocultural barriers that are guarantors of behavior; thereby leading to the emergence and maintenance of deviance.*

Conclusions. *Deviance, as a behavioral phenomenon, is a process and result of deviation from the main line of behavior adopted in a group or society; it is characterized by a change in personal means and ways of interacting with the world around a person and himself. Culture has a huge influence on behavior. At the same time, deviations should be sought not in culture itself, but in human actions that correspond or do not correspond to the principles of morality and morality, as an internal state of a person. Functionalism considers deviant behavior not as a pathology, but as a natural and even functional phenomenon that arises due to structural and cultural factors in society, emphasizes its role in maintaining the social structure. The study of deviance allows us to understand the changing boundaries of social norms and contributes to their improvement, as well as helping society adapt to the negative consequences that can result from human behavior.*

Keywords: *deviance, functionalism, crime, morality, war, culture.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026